

Nýggjársprát við Edmund Joensen, løgmann:

Samfelagið má verða ríkið meira málrættað

«Vit mugu fáa greiðar karmar um alt samfelagsvirksemi.» Hetta er nýggjársynskið hjá Edmundi Joensen, løgmanni, sum heldur at fram-efir-fummum-politikkurin hevur kostað okkum ov nógv

Fyrsta nýggjársstalan hjá løgmanni verður at siggja og hoyra í út- og sjónvarpi á nýggjársinum. Aðrenn røðan verður hildin, settu vit løgmanni stevnu fyrri at frætta um ynskini fyrri komandi árið, og hvussu hann er nøgdur við stutta tíðarskeiðið, sum er runnið síðani fyra flokka landsstýris-samgongan millum sambandsflokkin, javnaðarflokkin, verkamannafylkingina og sjálvstýrisflokkin sá dagsins ljós fyrri góðum trimum mánaðum síðani.

Løgmaður møtir tíðliga í Tinganesi, og hann er nógv til arbeiðis. Hesa ársins tíðina sær hann so at siga ikki heimbygdina Oyri í dagsljósi. Heldur ikki leygar-dagar og sunnudagar, tí higartil hava nógvir biltúrar verið suður til Havnar í vikuskiftinum.

Tá Edmund Joensen tók við sum lögmaður var eitt av privatu ynskjumum, at tað framvegis fór at vera møguleiki at taka kortbløðini upp í hondini. Løgmaður er bríðdeghugaður, men tá vit spyrja, hvussu tað gengur við kortspælinum, so áðanar hann, at higartil hevur eingin lóta verið til stíllt. Men hann hevur eitt stíllistligt ynski um, at eina ferð í vetur fer at vera tíð til tað!

Nóg ofta frammi

Tú ert ikki so nógv at siggja á sjónvarpsskuggjanum og hoyra í útvarpinum, sum onkur av undanmunnunum hjá tær hevur verið?

– Eg haldi, at eg havi verið nóg nógv frammi. Á tí økinum eru vit eitt sindur ymisk. Um lögmaður skal í luftina, so skal hann hava onkur tíðindi at bera ella hava ein hugburð at koma við til ein spurning, sum er uppi. Og tá tað hevur verið soleiðis, so havi eg verið frammi.

«Hvur tú nakrantíð borið teg undan?»

– Tað er komið fyrri, men so hevur tað verið tí, at eg havi meitt, at tað var óneyðugt, ella tí stóðan ikki hevur verið nóg avklára. Tað er týðningarmikið, at tað er

álit í tí, sum tú sigur. Tað ber ikki til at siga eitt, og so er alt broytt 14 dagar seinni.

Tað sum hevði skund

Tá vit tosa politikk, er lögmaður í stóran mun nøgdur við stutta tíðarskeiðið, sum er runnið, síðani hann setti seg í landsins hægsta embætti, men tað eru víðurskipti, sum hann heldur kundu gingið øðrvísi fyrri seg:

– Tá vit tóku við, vóru tað fleiri uppgávur, sum tað hevði skund at fáa frá hondini. Ein var samráðingarnar við danir, ein onnur var figgjarlógin, og ein triðja var spurningurin viðvíkjandi teimum arbeiðsleysu.

Allir spurningarnir eru avgreiddir. Samráðingarnar við danir gingu væl. Pengar vórðu settir av til framleiðsluskapandi vinnu, reglugerðin fyrri grunnin er liðug, og so er eftir at fáa virksemi, sum kann skapa arbeiðspláss.

Ein loysn er fingin fyrri tey arbeiðsleysu, sum ber í sær, at tað verður lættari hjá teimum at koma ígjøgnum komandi árið. Men vit mugu siggja í eyguni, at loysnin ongantíð er nóg góð, fyrr enn tey arbeiðsleysu hava møguleika at arbeiða fyrri sína lön.

Figgjarlógin

Figgjarlógin var eisini samtykt. Sambært lógina er hallið minni, enn uppskotið hjá landsstýrinum legði upp til, men lögmaður dylur ikki fyrri, at hann ikki er heilt nøgdur við soleiðis sum lógin sær út:

– Vit høvdu lagt upp til nakrar broytingar á heilsu- og skúlaøkinum. Talan var ikki um serliga stórar sparringar í 1995, men broytingarnar høvdu borið við sær, at tað hevði borið til at rationalisera meiri í figgjarlógin fyrri 1996.

Nú nýðast vit í landsstýrinum at liva við, at meirilut-in í lótinginum t.d. hevur givið við til kennar, at eingin skúli skal flytast í 1995. Tað vil siga, at tað ber heldur ikki til at fara inn og broyta lóginar fyrri einstøku skúl-

arnar.

Fylgjan av figgjarlógar-viðgerðini er, at tað verður meiri enn torført at náa mál-ið, sum er at fáa javnvág á figgjaraðlanina í 1998.

Áralagið

Tá samgongan ikki samtykkir, soleiðis sum tit í landsstýrinum høvdu ætlað, bendir tað so ikki á, at áralagið í samgonguni ikki er nóg gott?

– Í landsstýrinum er samstarvið avbera gott. Vit hava nógvið hvønn annan at gera dagliga, kemiin tykist passa væl saman, og tað kennist, sum at álitið millum landsstýrismenninar er stórt. Tað hevur stóran týðning. Landsstýrismenninar eru samdir í, hvat málini eru fyrri samgonguskeiðið, og teir megna allir at siggja spurningarnar í einum heildarhøpi fyrri alt samfelagið. Tað hevur eisini stóran týðning, at allir fyra samgonguglokkarnir hava sett fólk út í Tinganes, sum kunnu taka avgerðir. Onkuntíð hava vit sæð, at flokkar hava sett óroynd umboð í Tinganes, meðan tey royndu, sum hava tikið avgerðirnar, hava sitið í tinginum. Eg rokni við, at tað man kennast darvandi, men tað kunnu vit ikki skylda uppá.

Men alikavæl hava tit havt trupulleikar við at fáa figgjarlógina ígjøgnum, sum landsstýrið var samt í?

– Eitt er landsstýrið og samstarvið har, og eitt annað er samgongan. Har eru fyra flokkar og nógvir persónar. Tí eru á hugamálini uppaftur meiri ymisk enn í landsstýrinum, bæði hug-sjónarliga og tá tað ræður um játtanir til ymisk øki í landinum. Hóast alt so haldi eg, at samstarvið hevur verið brúkiligt, og tað, sum var í sambandi við figgjarlógar-uppskotið, velji eg at siggja sum byrjunartrupulleikar í samstarvi, sum fer at halda á, til valsekið er úti.

Víðurskiptini við Danmark

Samgongulimir vóru við til at samtykka at kanna bankarnar?

– Eg havi einki í móti, at bankarnir verða kannaðir, men eg ivist í, um nakað gagn er í samtyktini. Føroyingar hava fingið allar upplýsingar úr Danmark, sm teir hava biðið um. Spurningurin er so, um tað er biðið um allar upplýsingar, sum nú verða hildnir vera neyðugir fyrri at fáa alt fram í ljósið. Tað er altíð lætt at vera eftirklókur.

Men heldur tú, at hetta fer at hava árin á víðurskiptini millum Føroyar og Danmark?

– Kanska vóru víðurskiptini eitt sindur køld, tá teir donsku fjölmiðlarnir gjørdu nógvið burtur úr, og danskir politikkarar frættu um víðurskipti, sum ikki vóru í lagi, t.d. á Almanna-stovuni. Men eg haldi, at tey eru batnaði munandi, ikki minst eftir at forsætismálaráðharrin var her á arbeiðs-

viðan.

Eg havi ikki tosað við politisku myndugleikarnar í Danmark um, at føroyingar seta spurnartekin við avtalur, sum eru gjørdar millum føroyingar og danir, og krevja nýggjar upplýsingar, men eg ivist ikki í, at teimum líkar hetta lítið. Teir eru meiri hugaðir at arbeiða við framtíðini.

Botnur lagdur í

Eru allar fyrirteytir í lagi, soleiðis at talan verður um framgongd í Føroyum í 1995?

Tað gengur í hvussu so er rætta vegin. Vit stremba eftir at landskassin skal hava javnvág. Tað var eitt krav frá dønum, at hallið skuldi figgjast av okkum sjálvum, og tað hava vit avgreitt við lánsbrøvnum.

Tað verður neyðugt at spara meiri á rakstrinum hjá

tí almenna komandi árin, men tað er eisini av alstórum týðningi, at virksemið í samfelagnum verður størr, so inntøkurnar vaksa.

Mest av øllum ræður um, at tólkið, sum búleikast í landinum, fer rúmari kor, so tey verða verðandi her. Tað hava vit eisini roynt at bøtt um. Vit kunnu byta føroyingar upp í teir, sum hava arbeiði, og sum kenna seg plágaðar av skatti, og so teir, sum einki arbeiði hava.

Fyrra bólkinn hava vit bøtt um korini hjá við at lækka marginals-kattin og við at seta ferðafrádráttin í gildi aftur, og vit rokna avgjørt við, at nýggi grunnurin og tær vinnufremjandi lóginar, sum eru og fara at verða lagdar fram í tinginum, fara at betra um møguleikarnar hjá fleiri at koma í arbeiði. Her hugsi er um lønarendurgjaldslógina, sum fer at